

2015.–2020.

IEKŠĒJĀS DROŠĪBAS BIROJS
INTERNAL SECURITY BUREAU

lekšējās drošības biroja priekšnieks
Valters Mūrnieks

Godātais lasītāj!

2020. gads lekšējās drošības birojam ir īpašs – aprit pieci gadi kopš tā dibināšanas, un šo gadu laikā paveiktais ļauj ar gandarījumu atskatīties uz sasniegto un ar pārliecību raudzīties nākotnes perspektīvās.

Darbu pie lekšējās drošības biroja izveides pirms pieciem gadiem sāku gan ar sapni vairot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei, gan ar ciešu apņemšanos veikt neatkarīgu, kvalitatīvu un objektīvu izmeklēšanu, neskatoties uz iesaistīto personu amatiem un lomu sabiedrībā.

Atskatoties uz šo piecu gadu darbu, varu teikt, ka mēs esam spēruši būtiskus soļus ceļā uz mūsu, lekšējās drošības biroja, kopīgā sapņa un mērķu sasniegšanu.

Mums ir izdevies izveidot profesionālu un pieredzējušu komandu, kas spēj efektīvi vienlaikus strādāt pie ievērojama skaita kriminālprocesu, izmeklējot un atklājot arvien sarežģītākus un lielāka mēroga valsts amatpersonu veiktos noziedzīgos nodarījumus. Biroja darbiniekiem šie pirmie pieci intensīva darba gadi snieguši arvien jaunas kompetences un nenovērtējamu pieredzi, ar kopīgu misijas apziņu profesionāli pildot tos uzdevumus, kurus mums ir uzticējusi valsts un sabiedrība.

Šis laiks ir bijis patiešām intensīvs – veikto pirmstiesas izmeklēšanas procesu skaits sasniedzis 650, kriminālvajāšanai nodoto kriminālprocesu skaits tuvojas ceturtdaļtūkstošim un izskatīti un izanalizēti vairāk nekā pieci tūkstoši saņemto iesniegumu. Tāpat vēlos atzīmēt, ka vairāk nekā trešdaļa no Birojā izmeklējamiem kriminālprocesiem ir nosūtīti prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai, un tas ir ļoti labs izmeklēšanas efektivitātes un profesionālisma rādītājs.

Nenoliedzami, rezultāti cīņā par taisnīgumu un labāku valsti ir panākami vien tad, ja tajā iesaistās sabiedrība, valsts institūcijas un lekšējās drošības birojs. Novērtējam un pateicamies ikvienam sabiedrības pārstāvim un visām sadarbības iestādēm par aktīvu iesaisti un atbalstu lekšējās drošības biroja funkciju īstenošanā!

Protams, piecu gadu pieturpunkta sasniegšana ir tikai sākums. Rezultatīva arvien sarežģītāku noziedzīgo nodarījumu atklāšana, izmeklēšana un novēršana, vidējā kriminālprocesa izmeklēšanas termiņa samazināšana, motivēts un zinošs personāls, kā arī efektīvi un digitalizēti iekšējie procesi – uz šiem darbības attīstības pamatprincipiem balstās lekšējās drošības biroja stratēģija nākamajiem gadiem.

lekšējās drošības biroja darbības pirmajā piecgadē ir notikušas dažādas pārmaiņas un sasniegti daudzi mērķi, tomēr būtiskākais nemainās – sapnis par pieaugošu sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei un cieša apņemšanās to veicināt!

TIESISKAIS STATUSS

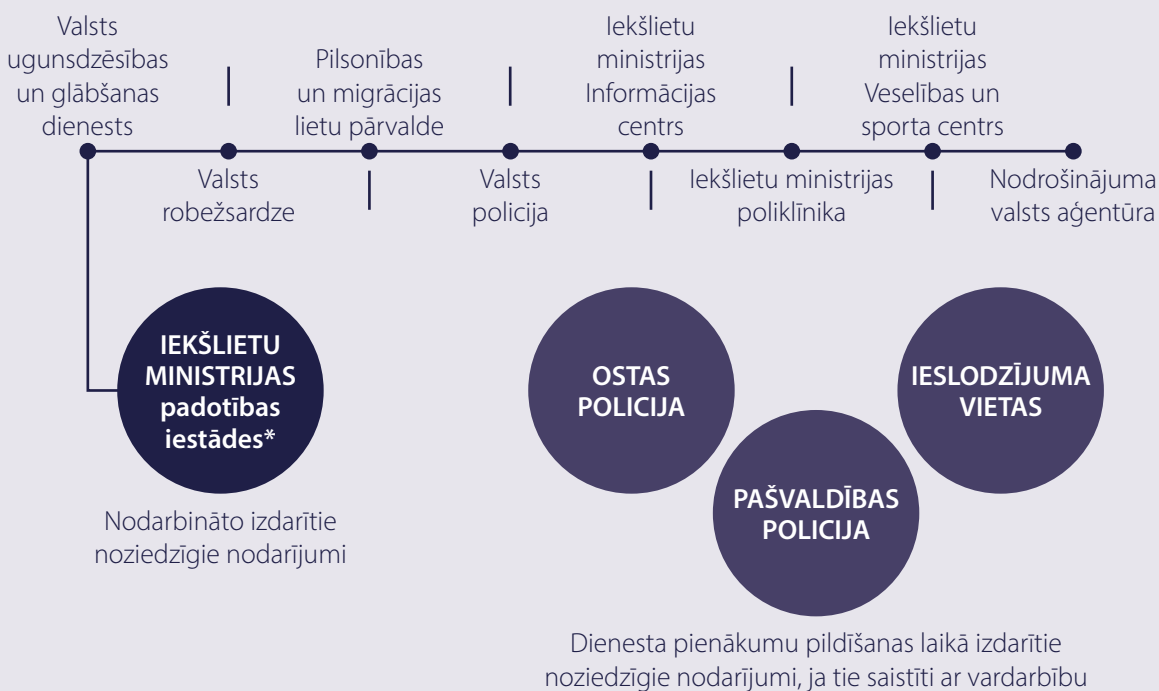
Iekšējās drošības birojs ir iekšlietu ministra pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kurai piešķirtas operatīvas darbības subjekta un pirmstiesas izmeklēšanas tiesības. Veikto operatīvās darbības pasākumu un pirmstiesas kriminālprocesa likumību uzrauga Latvijas Republikas Prokuratūra.

Iekšējās drošības biroja darbības tiesiskais pamats ir Latvijas Republikas Satversme, Kriminālprocesa likums, Operatīvās darbības likums, Iekšējās drošības biroja likums un citi normatīvie akti.

KOMPETENCE

Saskaņā ar Iekšējās drošības biroja likuma 4. pantu – Iekšējās drošības birojs atklāj, izmeklē un novērš noziedzīgus nodarījumus, kurus izdarījušas šādas personas:

- Iekšlietu ministrijas padotībā esošo iestāžu amatpersonas un darbinieki, izņemot Valsts drošības dienesta amatpersonas un darbiniekus;
- Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm, pildot dienesta pienākumus ieslodzījuma vietās, ja tie saistīti ar vardarbību;
- Ostas policijas darbinieki, pildot dienesta pienākumus, ja tie saistīti ar vardarbību;
- Pašvaldības policijas darbinieki, pildot dienesta pienākumus, ja tie saistīti ar vardarbību.

Biroja vīzija – valsts drošību un sabiedrisko kārtību nodrošina godprātīgas un uzticamas amatpersonas.

IDENTITĀTE

Iekšējās drošības biroja logotips – stilizēta fotokameras “acs”/ dzirnakmens – norāda uz Iekšējās drošības biroja kompetenci, proti, noziedzīgu nodarījumu atklāšanu, izmeklēšanu un novēršanu.

Logotipa šķautnes veido dinamisku un sargājošu formu, vienlaikus simbolizējot sešas sākotnēji izvirzītās pamatvērtības: profesionāls personāls, pamatoti lēmumi, prevencija, neatkarīga un objektīva noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana, sabiedrības uzticēšanās un ilgtermiņa attīstības plānošana, kas ir būtiski savstarpēji saistīti elementi iestādes misijas realizēšanā.

Logotipa zilais melleņu tonis akcentē piederību iekšlietu nozarei.

VĒRTĪBAS

Profesionāls personāls – uz rezultātiem un profesionālo pilnveidošanos orientēta nodarbināto rīcība.

Objektīva izmeklēšana – Latvijas Republikas iedzīvotāji paļaujas uz tiesisku un taisnīgu izmeklēšanu. Iekšējās drošības biroja amatpersonas funkciju realizēšanā ir neatkarīgas un pieņem objektīvus lēmumus.

Pamatoti lēmumi – tiesisko un faktisko apstākļu izvērtējums argumentētu lēmumu pieņemšanā.

IZVEIDOŠANA

Iekšējās drošības birojs savu darbību uzsāka 2015. gada 1. novembrī, lai kompetences ietvaros piedalītos tiesiskas valsts principu nodrošināšanā un vispārējo cilvēktiesību ievērošanā.

2010. gada 21. decembrī Eiropas Cilvēktiesību tiesa pasludināja spriedumu lietā "Jasinskis pret Latviju", vienbalsīgi atzīstot Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas 2. panta (tiesības uz dzīvību un pienākums veikt efektīvu personas nāves apstākļu izmeklēšanu) pārkāpumu Latvijā par iesniedzēja Aleksandra Jasinska kurlmēmā dēla nāves apstākļiem 2005. gada 28. februārī, un piesprieda atlīdzināt iesniedzējam nodarīto morālo kaitējumu 50 000 eiro apmērā. Arī turpmākajos gados sekoja vairāki spriedumi, kas uzlika Latvijai pienākumu maksāt vērienīgas kompensācijas par cietsirdīgas izturēšanās aizlieguma pārkāpumiem un efektīvas izmeklēšanas nenodrošināšanu.

“Viena no lielajām, sistēmiskajām problēmām, kas īpaši spilgti iezīmējās pēdējos 2–3 gados, bija tieši kārtība, kā Latvijā tiek izmeklētas sūdzības par amatpersonu vardarbību, jo īpaši par policijas amatpersonu vardarbību. Un pirmajā spriedumā par šo tēmu, lietā Jasinskis pret Latviju, Cilvēktiesību tiesa diezgan asi kritizēja kārtību, ka sūdzības par iespējamu policistu vardarbību izmeklē policijas struktūrvienība. Līdz ar to Cilvēktiesību tiesai radās pamatotas šaubas par šādas izmeklēšanas neatkarīgumu.”

Latvijas pārstāve starptautiskajās institūcijās Kristīne Līce¹

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi un nepieciešamība izveidot efektīvu mehānismu iekšlietu nozares amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm iespējamo noziedzīgo nodarījumu noskaidrošanai un saukšanai pie atbildības bija pamats tam, ka tika izstrādāts Iekšējās drošības biroja likums, ar kuru izveidota jauna institūcija – Iekšējās drošības birojs.

Iekšējās drošības biroja mērķis – nodrošināt tiesiskumu un objektivitāti tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu un darbinieku izdarīto noziedzīgo nodarījumu atklāšanā, izmeklēšanā un novēršanā, lai veicinātu sabiedrības uzticību valsts pārvaldei.

¹ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/toposa-iekseja-drosibas-biroja-funkcijas-varetu-paplasinaties.a128986/2015.gads>

Jau kopš lekšējās drošības biroja izveidošanas brīža iestādei pievērsta arī uzmanība starptautiskā līmenī, būtiskākā starptautiskā pieredze ir dalība Eiropas padomes un Apvienoto Nāciju Organizācijas rīkotajās aktivitātēs.

- 2016. gada 21. aprīlī ar monitoringa vizīti Latvijā viesojās Eiropas Padomes Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai delegācija, kas iepazīšanās vizītē apmeklēja arī lekšējās drošības biroju.
- 2019. gada martā lekšējās drošības biroja priekšnieks Strasbūrā piedalījās kārtējā Eiropas Padomes Ministru vietnieku sanāksmē par aktuālajiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem un to izpildi, īpaši akcentējot to spriedumu izpildi, kas skar efektīvas izmeklēšanas nodrošināšanu par valsts amatpersonu izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Pēc sanāksmes notika tematiskās debates, kurās piedalījās jomas eksperti no Eiropas valstīm, daloties pieredzē un labākajā praksē par Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu ieviešanu savā valstī.

Tematiskajā diskusijā par tiesu spiedumos atklāto trūkumu novēršanu lekšējās drošības biroja priekšnieks dalījās ar Latvijas pieredzi, izveidojot neatkarīgu iestādi, kas nodrošina lekšlietu ministrijas padotības iestāžu nodarbināto izdarīto noziedzīgo nodarījumu neatkarīgu, objektīvu un efektīvu atklāšanu, izmeklēšanu un novēršanu.

- 2019. gada novembrī lekšējās drošības biroja priekšnieks Latvijas delegācijas sastāvā piedalījās Ženēvā ANO Spīdzināšanas izskaušanas komitejas 68. sesijā, kurā tika izskatīts Latvijas Republikas kārtējais ziņojums par ANO 1984. gada Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās veidiem izpildi Latvijā Republikā laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam. Ziņojumā norādīts, ka viens no vissvarīgākajiem pasākumiem, ko Latvija veikusi pārskata periodā, ir lekšējās drošības biroja kā neatkarīgas institūcijas izveide. Latvijas delegācija ar Biroja priekšnieka līdzdalību informēja Komiteju par Krimināllikuma normām, kas paredz kriminālatbildību par darbībām, kam ir spīdzināšanas vai sliktas izturēšanās raksturs.

lekšējās drošības birojs, skaidrojot iestādes lomu noziedzīgu nodarījumu, t.sk. koruptīvas rīcības, novēršanā, atklāšanā un izmeklēšanā, ir uzņēmis arī delegāciju pārstāvjus no Marokas, Uzbekistānas, Ukrainas, Lietuvas. Esam dalījušies ar preventīvo pasākumu realizēšanas un informācijas analīzes sistēmas izveides pieredzi, veiktajiem pasākumiem iekšējās kontroles sistēmas izveidē, kā arī noziedzīgo nodarījumu atklāšanas, izmeklēšanas būtiskākajiem rezultātiem.

PIRMIE PAMATIZAICINĀJUMI

PERSONĀLS

Personāla atlase ir bijis viens no būtiskākajiem izaicinājumiem Iekšējās drošības biroja funkciju rezultatīvai izpildei. 2020. gadā no 97 amata vietām aizpildīts 91 %, un arī turpmāk personāla nokomplektēšana būs viena no iestādes stratēģiskajām prioritātēm.

Veidojot pamatsastāvu un piesaistot speciālistus no dažādām pirmstiesas izmeklēšanas un valsts pārvaldes iestādēm, izdevies radīt vienotu, saliedētu un profesionālu kolektīvu.

Lai nodrošinātu personāla profesionālo prasmju un zināšanu pilnveidošanu, Iekšējās drošības birojs veic amatpersonu kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšanu, gan piesaistot attiecīgu jomu speciālistus, gan izmantojot Valsts administrācijas skolas un dažādu, tostarp Eiropas Savienības finansētu, projektu sniegtās iespējas. Iekšējās drošības biroja nodarbinātie regulāri apmeklē seminārus, kursus un atbilstošas mācības.

TIESISKAIS REGULĒJUMS

Kā jauna iestāde, Iekšējās drošības birojs izstrādājis, saskaņojis un pieņēmis virkni iekšējo normatīvo aktu, kas reglamentē iestādes iekšējos darbības procesus, kā arī sagatavojis ārējo normatīvo aktu grozījumu iniciatīvas. Pirmajā darbības gadā tika izstrādāti 30 iekšējo darbību regulējoši dokumenti, kas aptvēra funkciju izpildi, sociālās intereses, noziedzīgu nodarījumu atklāšanu un izmeklēšanu un saimnieciskos jautājumus.

Izveidota iekšējās kontroles sistēma, izstrādāti īstermiņa un vidēja termiņa stratēģiskās plānošanas dokumenti, darba plāni, definētas Iekšējās drošības biroja stratēģiskās un darbības prioritātes.

☉ MATERIĀLTEHNISKAIS NODROŠINĀJUMS

Ne tikai personāls un normatīvais regulējums, bet arī atbilstošs materiāltehniskais nodrošinājums ir būtisks efektīvas cīņas ar noziedzību nodrošināšanai. Veikta vēsturiskās ēkas lekšējās drošības biroja mūsdienīgu prasībām atbilstoša telpu labiekārtošana. Pirmajos darbības gados veikti pasākumi aprīkojuma iegādei, bruņojuma un speciālās tehnikas nodrošināšanai, datu pārraides un drošības, telefon-sakaru infrastruktūras, datortehnikas un servisa sistēmu uzturēšanas pakalpojumu nodrošināšanai.

☉ INFORMĒTĪBA

Iekšējās drošības biroja komplicētā kompetence ir viens no biežāk sabiedrībai skaidrotajiem jautājumiem, kas darbības sākuma posmā bija izaicinājums arī citām valsts pārvaldes iestādēm.

Iekšējās drošības birojs ir veicis informatīvi izglītojošus pasākumus gan esošajiem, gan topošajiem Iekšlietu ministrijas padotības iestāžu darbiniekiem, tiekoties ar iestāžu vadību, pārstāvjiem un koledžu, augstskolu kursantiem, vienlaikus aktualizējot tiesiskas rīcības principus un novēršamās problēmas.

☉ SADARBĪBA

Veiksmīgas darbības nodrošināšanai Iekšējās drošības birojs aktīvi sadarbojies ar citām pirmstiesas izmeklēšanas un valsts pārvaldes iestādēm, kā arī Iekšējās drošības biroja kompetences ietvaros piedalījies starptautiskās konferencēs un pasākumos.

BIROJA APBALVOJUMA ZĪMES

Iekšējās drošības biroja apbalvojums – Goda zīme – dibināts ar mērķi paust atzinību par nozīmīgu ieguldījumu Biroja uzdevumu īstenošanā un attīstības veicināšanā.

Goda zīmē attēlots Iekšējās drošības biroja emblēmas pamatelements – stilizēta fotokameras “acs”/dzirnakmens. Tās sešas šķautnes simbolizē Biroja pamatvērtības: profesionāls personāls, pamatoti lēmumi, prevencija, neatkarīga un objektīva noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana, sabiedrības uzticēšanās, ilgtermiņa attīstības plānošana. Šīs vērtības savienotas vienā apbalvojumā – Goda zīmē, ko iegūst par sasniegumiem Biroja mērķu īstenošanā un vērtību stiprināšanā.

Apbalvojums Goda zīme pirmo reizi tika pasniegts Iekšējās drošības biroja trešās gadadienas pasākumā 2018. gada 1. novembrī.

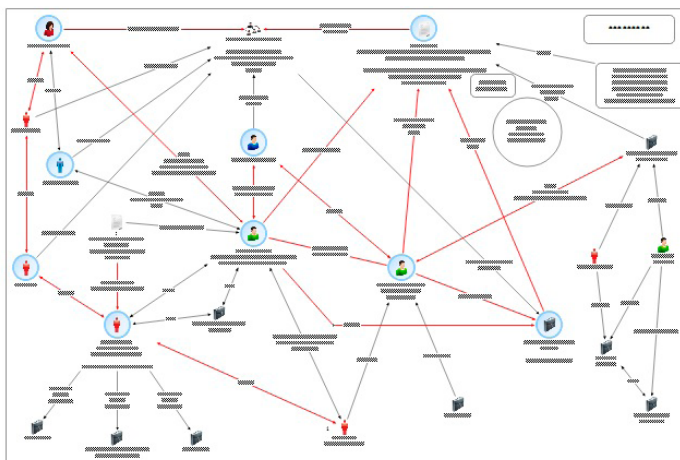

INFORMĀCIJAS ANALĪZE

Realizējot pamatfunkciju izpildi noziedzīgu nodarījumu atklāšanā un izmeklēšanā, būtiska loma ir iegūtās informācijas uzkrāšanai, analīzei un kopsakarību identificēšanai, tāpēc Iekšējās drošības birojs 2016. gadā uzsāka Iekšējās drošības biroja informācijas sistēmas "Lietu reģistrācijas un analītikas sistēma" izstrādi ar mērķi nodrošināt saņemtās informācijas sistematizētu ievadi, uzkrāšanu, reģistrēšanu, vienotu meklēšanu un analīzi.

2018. gada novembrī lietošanā ieviesta sistēmas I kārta, kas nodrošina ierobežotas pieejamības informācijas apstrādi, kā arī uzsākta valsts noslēpumu objektu apstrādes sistēmas II kārtas izstrāde.

Sistēmu pilnībā realizēt un ieviest lietošanā paredzēts 2021. gada pirmajā pusgadā.

Veikti pasākumi vienotas un efektīvas finanšu analīzes nodrošināšanai – izstrādātas metodiskās vadlīnijas noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanai, ievērojot Iekšējās drošības birojam normatīvajos aktos noteiktās kompetences īstenošanas praksi, ārējos un iekšējos normatīvos aktus, kā arī citu izmeklēšanas iestāžu praksi.

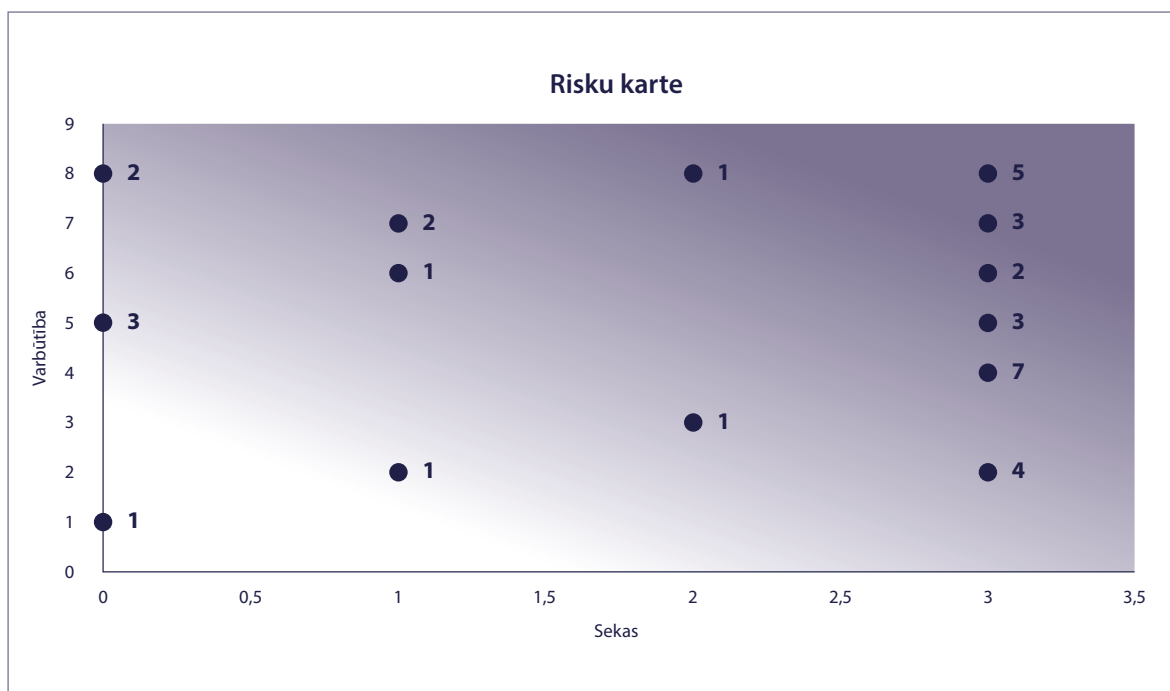
Ņemot vērā, ka Iekšējās drošības biroja viena no stratēģiskām prioritātēm turpmākam periodam ir novērst, atklāt un izmeklēt speciālā subjekta amatpersonu dienesta pienākumu pildīšanas laikā izdarītos noziedzīgos nodarījumus, kas vērsti uz pretlikumīgu mantiskā labuma gūšanu, finanšu analīzes un izpētes nozīme pieaug.

Pēdējo divu gadu laikā Iekšējās drošības biroja izmeklēto kriminālprocesu ietvaros arestēta nauda bankas kontos vairāku simtu tūkstošu eiro apmērā, nekustamie īpašumi – 1,5 miljonu eiro apmērā un skaidra nauda gandrīz simts tūkstošu eiro apmērā, kā arī transportlīdzekļi un tehnika – vairāk nekā 2 miljonu eiro apmērā.

IEKŠĒJĀS KONTROLES SISTĒMA

Vispusīga iekšējo risku izvērtēšana ir būtisks preventīvs pasākums, kas dod iespēju iestādē apzināt jomas, kuru kontrolei nepieciešams pievērst īpašu uzmanību.

Lai nodrošinātu efektīvu iekšējās kontroles sistēmas izveidi, Iekšējās drošības birojs izstrādājis metodiku iekšējās drošības risku izvērtēšanai un veicis risku izvērtējumu, apzinot prettiesiska lēmuma pieņemšanas, informācijas drošības, finanšu, personāla riskus sākotnēji savā iestādē. Atbilstoši identificēto risku iestāšanās varbūtības un seku novērtējumam izstrādāti to mazināšanas vai novēršanas pasākumi.

Ik gadu Iekšējās drošības birojā notiek risku novērtējuma aktualizēšana un iekšējās kontroles sistēmas uzlabošana.

Risku izvērtēšanas metodiku Iekšējās drošības birojs ir prezentējis visām Iekšlietu ministrijas padotības iestādēm un nodrošinājis metodisko atbalstu izvērtēšanas procesa veikšanā.

Risku izvērtēšanas metodika prezentēta arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja organizētajā darba grupā, kuras ietvaros izstrādātas vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā.

KONSTATĒTIE TRŪKUMI

Iekšējās drošības risku izvērtējums parāda būtiskākos riskus, kuriem ir veikta risku analīze. Augstāka riska faktoriem ar lielāku riska varbūtības kopējo vērtību ir iedibinātas kontroles un ieviesti pasākumi, kuri samazina riska varbūtības iestāšanos līdz vidējam vai vidēji zēmam līmenim.

Veicot izvērtējumu, tiek apzināti papildu pasākumi, kurus iestāde plāno ieviest, lai pilnveidotu iekšējās kontroles sistēmas darbību un samazinātu riskus.

Analizējot iekšlietu resorā veiktos risku izvērtējumus, tika konstatēti šādi būtiskākie riski:

- ☛ darbinieku zināšanu trūkums;
- ☛ darbinieku neaizsargātība un drošība;
- ☛ darbinieku rīcībā esošās informācijas prettiesiska izpaušana;
- ☛ darbinieku izdarīts likumpārkāpums, t.sk. noziedzīgs nodarījums.

Nereti kā galvenie un būtiskie riski, kas ieguvuši visaugstāko riska līmeni, ir tie, kas tiešā veidā saistīti ar darbinieku zināšanu trūkumu. Minētais risks ietekmē ne tikai darbinieku drošību, izjūtot draudus fiziskai drošībai, noziedzīgu nodarījumu atklāšanu, izmeklēšanu un novēršanu, lēmumu pieņemšanu un atturēšanos no likumpārkāpumu izdarīšanas, bet arī iestādes reputāciju. Savukārt darbinieku rīcībā esošās informācijas prettiesiska izpaušana nozīmē izpratnes trūkumu par informācijas nozīmīgumu un nepieciešamību saglabāt to valsts drošības interesēs. Darbinieka izdarīts likumpārkāpums, t.sk. noziedzīgs nodarījums, ir apdraudējums tiesiskuma un taisnīguma nodrošināšanai un normatīvajos aktos noteikto uzdevumu pilnvērtīgai veikšanai.

Risku analīzes rezultāti ir ņemti vērā, nosakot Iekšējās drošības biroja stratēģiskās prioritātes: motivēts un zinošs personāls, efektīvi iekšējie procesi un rezultatīva noziedzīgu nodarījumu atklāšana, izmeklēšana un novēršana.

Prezentējot iekšējās drošības risku izvērtēšanas metodiku Iekšlietu ministrijas padotības iestāžu vadībai un par iekšējās kontroles sistēmas darbu atbildīgajām personām, nereti ir nācies sastapties ar formālu pieeju šāda risku izvērtējuma sagatavošanā. Iekšējās kontroles vide tiek uztverta kā formāla prasība, neizprotot tās nozīmīgumu iekšējo procesu efektivizēšanā, finanšu līdzekļu ekonomijā, pieņemto lēmumu likumības un informācijas drošības nodrošināšanā, personāla risku apzināšanā.

Atšķirīga pieeja iekšējās drošības risku izvērtēšanā novērojama arī pēc iestādes nodarbināto skaita – jo lielāka iestāde, jo sarežģītāk ir realizēt objektīvu un efektīvu iekšējo risku izvērtēšanu. Dažās no Iekšlietu ministrijas padotības iestādēm iekšējās kontroles sistēmas izveide un risku apzināšana ir uzticēta ārpalpojuma uzņēmumam, bet lielākajā daļā iestāžu tā tiek realizēta iekšējo resursu ietvaros.

Vislielākā nozīme iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitātē ir iestādes vadības paustai vīzijai un par iekšējās kontroles vides izveidi atbildīgo personu izpratnei un ieguldītajam darbam.

Iekšējās drošības birojs, izmeklējot Iekšlietu ministrijas padotības iestāžu nodarbināto dienesta pienākumu laikā izdarītos noziedzīgos nodarījumus, konstatē iekšējās kontroles vides problēmas, piemēram,

- ☛ interešu konflikta novēršanas sistēmā;
- ☛ pieņemto lēmumu tiesiskuma pārbaudē;
- ☛ konstatēto problēmu neziņošanā;
- ☛ speciālo līdzekļu un šaujamo ierociņu pielietošanas apmācību organizēšanā;
- ☛ darba organizācijas un materiāli-tehnisko līdzekļu izlietojuma uzskaitē.

NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU NOVĒRŠANA UN ATKLĀŠANA

Biroja priekšnieka vietnieks
Normunds Šteinbriks

Šobrīd ir noslēdzies simboliski pirmais iekšējās drošības biroja attīstības cikls, kurā palielināta iestādes darbības kapacitāte, uzkrāta pieredze un zināšanas. Šajā laika posmā rezultatīvie rādītāji ir uzlabojušies, pieaudzis uzsākto un izmeklējamo kriminālprocesu skaits.

Esam secinājuši, ka pārraugāmajās iestādēs pastāv būtiskas problēmas iekšējās kontroles jomā, kas likumsakarīgi rezultējas ar nodarbināto izdarītiem likumpārkāpumiem. Veicot pirmstiesas izmeklēšanu kriminālprocesos, konstatētas vairākas sistēmiskas problēmas, kas liecina par darba organizācijas nepilnībām un rada draudus piesavināšanās un korupcijas riskam. Tas norāda uz sistēmisku pārmaiņu nepieciešamību, zināšanu pārnesi un iestāžu iekšējo kultūras attīstību, kurai ir nozīmīga loma ne tikai tēla veidošanā, bet arī tiesiskas valsts attīstībā. Mūsu mērķis ir sasniegt situāciju, kurā pārraudzības iestādēs darbojas spēcīgas iekšējās kontroles sistēmas un samazinās nodarbināto izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits.

Lai īstenotu iekšējās drošības biroja vīziju, nepieciešama sabiedrības uzticēšanās, tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība un pārraudzības iestāžu atbalsts un vēlme attīstīties.

Nākamajā iestādes darbības ciklā mēs turpināsim iesākto darbu iekšlietu nozares sakārtošanā, īpaši uzsverot veicamos uzdevumus noziedzīgu nodarījumu novēršanas un prevencijas jomā, parādot pastāvošās problēmas un to iespējamus risinājumus.

INFORMATĪVI IZGLĪTOJOŠIE PASĀKUMI

Kopš darbības uzsākšanas Iekšējās drošības birojs veicis preventīvus pasākumus, lai pievērstu uzmanību amatpersonu izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar vardarbību, novēršanai un nodrošinātu šādu gadījumu efektīvu, vispusīgu izmeklēšanu.

Lai iespējami efektīvāk komunicētu ar iestāžu, kuru amatpersonas ikdienas darbā veic personas tiesību ierobežojošos pasākumus, pārstāvjiem par dienesta pilnvaru pārsniegšanas, kas saistīta ar vardarbību, novēršanas mehānismiem un identificētu kopīgi risināmo problemātiku, Iekšējās drošības birojs rīko ikgadējas konferences, aicinot attiecīgās nozares speciālistus: Latvijas pārstāvja Eiropas Cilvēktiesību tiesās biroja, Tiesībsarga biroja, prokuratūras, Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra un citu iestāžu pārstāvju.

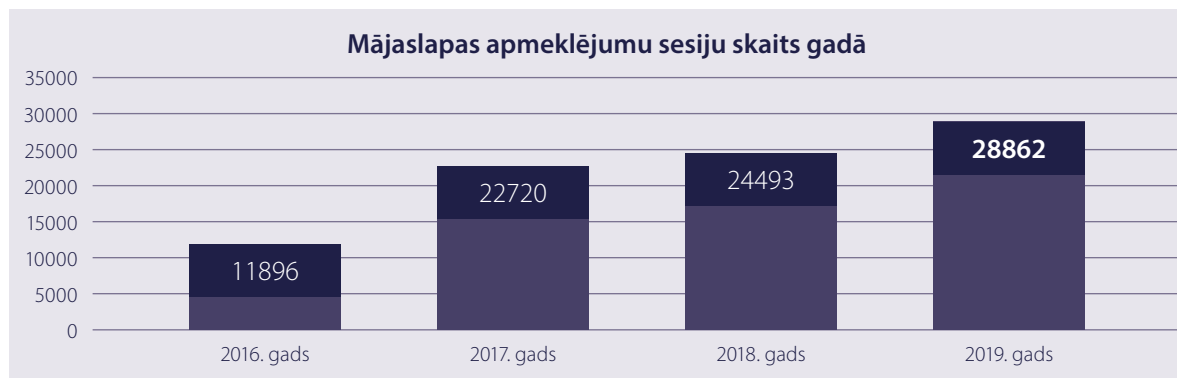
Preventīvo pasākumu cikla ietvaros Iekšējās drošības birojs tikās ar Iekšlietu ministrijas padotības un citām kompetences iestādēm, mācībspēkiem un studējošiem, lai turpmākās sadarbības un izpratnes veicināšanai pārrunātu darba organizāciju, problēmjautājumus un risinājumus tiesiskās situācijas uzlabošanai. Izbraukumu sesijas reģionos atklāja tikšanos nepieciešamību, lai kopīgi veidotu sadarbības platformu, kas vairotu savstarpēju sapratni, uzlabotu iekšējās kontroles mehānismus un zināšanu pārneši.

KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

Lai nodrošinātu sabiedrības informētību par Iekšējās drošības biroja darbības rezultātiem un aktualitātēm un veicinātu ziņošanu par amatpersonu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kopš 2016. gada marta izveidota mājaslapa www.idb.gov.lv.

Iekšējās drošības birojs regulāri sniedz informāciju par prokuratūrai nosūtītajiem ierosinājumiem kriminālvajāšanas uzsākšanai, kā arī par būtiskām amatpersonu aizturēšanām, vienlaikus aktualizējot pastāvošo problemātiku, tai skaitā Iekšlietu ministrijas padotības iestādēs. Sagatavotas un mājaslapā publicētas vairāk nekā 200 ziņas un paziņojumi.

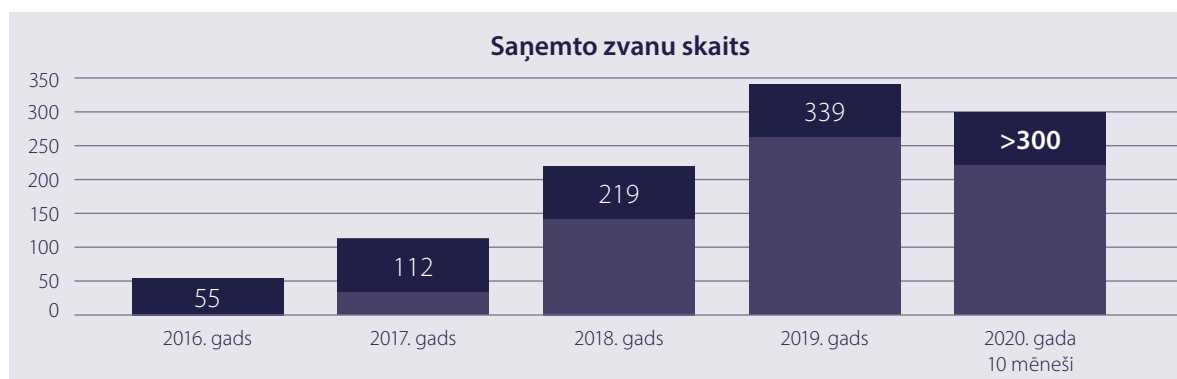
Vērtējot mājaslapas apmeklētību, konstatēts, ka ar katru gadu pieaug unikālo apmeklētāju skaits. Iekšējās drošības biroja mājaslapu apmeklē lietotāji ne tikai no Latvijas, bet arī no Apvienotās Karalistes, Amerikas Savienotajām Valstīm, Zviedrijas, Kanādas u.c.

SABIEDRĪBAS IESAISTE

Iekšējās drošības birojs kopš izveides sākuma ir aicinājis sabiedrību ziņot un aktīvi līdzdarboties noziedzīgo nodarījumu novēršanā un atklāšanā. Kopš 2016. gada aprīļa darbojas Iekšējās drošības biroja anonīmais uzticības tālrunis, kas nodrošina iespēju sarunas laikā saņemt konsultāciju par iestādes kompetencē ietilpstošiem jautājumiem, ziņot par konstatēto pārkāpumu, saglabājot anonimitāti, vai arī iespēju atstāt ziņu automātiskajā atbildētājā.

Informatīvais uzticības tālrunis
67 209 055

Ar katru gadu aizvien pieaug saņemto zvanu skaits un personas biežāk izvēlas nevis atstāt ziņu automātiskajā atbildētājā, bet gan runāt ar amatpersonu, lai sarunas laikā noskaidrotu, kā attiecīgā situācijā rīkoties, kam un kā ziņot, konstatējot iespējamu pārkāpumu. Saņemtā informācija, izvērtējot tās saturu, tiek nodota Iekšējās drošības biroja amatpersonu rīcībā vai arī pārsūtīta pēc piekritības atbilstoši tiesībsargsardzības iestādei.

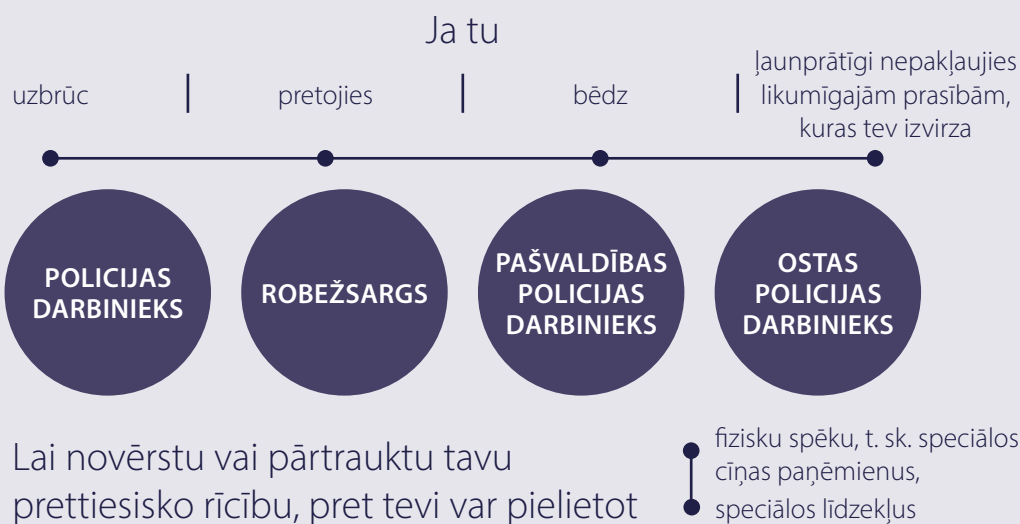
Visbiežāk sabiedrības pārstāvji ziņo par iespējamām Valsts policijas amatpersonu pārkāpumiem, t.sk. iespējamu dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas saistīta ar vardarbību vai koruptīvu rīcību.

Nereti tiek saņemti zvani par iespējamām pārkāpumiem kriminālprocesa un administratīvā procesa ietvaros, kā arī disciplīnas un ētikas pārkāpumiem, kas norāda uz kopējo problemātiku tiesībsardzības iestāžu rīcībā.

INFORMATĪVI PASĀKUMI

Ņemot vērā saņemto iesniegumu un sūdzību par iespējamu pretlikumīgu fiziskā spēka pielietošanu no amatpersonu puses izskatīšanas rezultātus, Iekšējās drošības birojs identificējis nepieciešamību sabiedrībai skaidrot amatpersonu tiesības fiziska spēka un speciālo līdzekļu pielietošanai pret personām, kuras uzbrūk, nepakļaujas likumiskām prasībām vai bēg.

ESI ATBILDĪGS

77 % gadījumu Iekšējās drošības birojs nekonstatē fiziskā spēka pielietošanu, nereti konstatējot nepatiesi sniegtu informāciju no iesniedzējiem.

33 % gadījumu iesniedzējs ir atradies alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu reibumā, kas attiecīgi rada ietekmi uz saasinātu situācijas uztveršanu un ietekmē personas rīcību.

PĒTĪJUMI UN APTAUJAS

Ņemot vērā leikšējās drošības biroja darbības mērķi, kas ietver sabiedrības uzticēšanās veicināšanu valsts pārvaldes iestādēm, veikts sabiedriskās domas pētījums par sabiedrības saskarsmi un iespējamo toleranci pret noteiktu iestāžu nodarbināto izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

Pētījumā aptaujātas vairāk nekā 1000 personas vecumā no 18 līdz 75 gadiem no visiem Latvijas reģioniem. Pētījuma rezultātā izdarīti šādi galvenie secinājumi.

Vairāk nekā trešdaļa jeb 35 % respondentu ziņotu, ja saskartos ar noteiktu iestāžu² nodarbināto pretlikumīgu rīcību, bet 53 % – neziņotu.

☛ Visbiežāk norādītie neziņošanas iemesli ir uzskats, ka ziņojot tāpat neko nepanāks (31%), vai nevēlēšanās iesaistīties pārkāpuma izskatīšanas procesā (20 %).

Šie dati norāda, ka ir jāturpina preventīvie informatīvi izglītojošie pasākumi, kas vērsti uz uzticēšanos leikšējās drošības biroja veiktās izmeklēšanas tiesiskumam un objektivitātei, kā arī jāveicina tiesiskā apziņa par pilsonisko pienākumu ziņot par pretlikumīgu rīcību.

☛ Salīdzinoši biežāk par pretlikumīgo rīcību ziņotu persona ar augstākiem ienākumiem (47 %).

☛ 17 % respondentu norādīja, ka pēdējo 5 gadu laikā viņi vai viņu ģimenes locekļi ir nonākuši situācijā, kad piedzīvojuši pārkāpumu no noteiktu iestāžu amatpersonu puses, bet par to nav ziņojuši, savukārt 78 % šādā situācijā nebija nonākuši.³

☛ Domājot par to, vai policijas amatpersonas drīkst pielietot fizisku spēku un speciālos līdzekļus (piemēram, roku dzelžus, sasiešanas līdzekļus, stekus, elektrošoku, gāzes baloniņu u.c.), lai nodrošinātu sabiedrisko kārtību un drošību, kopumā vairāk nekā puse jeb 57 % uzskatīja, ka to drīkst darīt, bet 35 % – ka nedrīkst.⁴

Lai veicinātu sabiedrības izpratni par tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu tiesībām un novērstu personu pretošanos vai nepamatotu sūdzību iesniegšanu, leikšējās drošības birojam un tiesībaizsardzības iestādēm jāturpina sabiedrības izglītošana par pienākumu pakļauties amatpersonu likumiskajām prasībām, kā arī informēšana par fiziskā spēka vai speciālo līdzekļu pielietošanas tiesiskumu gadījumos, ja personas nepakļaujas, bēg, uzbrūk utt. Šādi izglītojoši pasākumi varētu potenciāli samazināt iesniegumu skaitu par amatpersonas rīcību, kas saistīta ar fiziska spēka vai speciālo līdzekļu pielietošanu, kuros pieņemti lēmumi par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu, jo netiek konstatēta noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, tādējādi ļaujot leikšējās drošības birojam novirzīt resursus smagu un sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu atklāšanai un izmeklēšanai.

² Valsts policijas, pašvaldības policijas, Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Valsts robežsardzes, Iekšlietu ministrijas Informācijas centra, Nodrošinājuma valsts aģentūras, Ieslodzījumu vietu pārvaldes (ieslodzījuma vietas), Ostas policijas.

³ Pārējiem respondentiem par šo jautājumu bija grūti atbildēt.

⁴ Pārējiem respondentiem par šo jautājumu bija grūti atbildēt.

NOZIEDZĪGU
NODARĪJUMU
IZMEKLĒŠANA

Pirmstiesas izmeklēšanas nodaļas priekšniece
Linda Bartuseviča

Kopš lekšējās drošības biroja pastāvēšanas Pirmstiesas izmeklēšanas nodaļā lielākais skaits izmeklējamo kriminālprocesu ir kriminālprocesi par valsts institūciju dienestā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar dienesta pilnvaru pārsniegšanu ar vardarbības pielietošanu vai koruptīvu rīcību. Pēdējos gados vērojama tendence izmeklējamām lietām kļūt apjomīgākām, sarežģītākām, ar lielāku iesaistīto personu skaitu. Liels izmeklētāju resurss novirzīts, lai izmeklētu noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti iepirkumu jomā, kuros ir plašs iesaistīto personu loks – gan valsts amatpersonas, gan privātpersonas, gan uzņēmēji. Aktuāli ir arī kriminālprocesi, kuros tiek izmeklēti dienesta viltojumi un neizpaužamu ziņu izpaušanas gadījumi. Kopš lekšējās drošības biroja izveidošanas nodaļas lietvedībā izmeklēšanā atradušies 650 kriminālprocesi. Kriminālvajāšanā nosūtīti 228 kriminālprocesi. Iztiesāti 47 kriminālprocesi, 17 kriminālprocesos piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

Paralēli izmeklēšanai kriminālprocesos izmeklētāji ik gadu veic līdz pat 400 resoriskās pārbaudes, kas uzsāktas pēc saņemto personu iesniegumos norādītajām ziņām. Pārbažu rezultātā tiek noskaidrots, vai lekšējās drošības biroja kompetences iestāžu nodarbināto rīcībā ir saskatāmas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes. Kopš Biroja izveidošanas veikta 1621 resoriskā pārbaude.

Jāatzīmē, ka Biroja pastāvēšanas laikā Pirmstiesas izmeklēšanas nodaļā izveidotas vairākas izmeklētāju grupas, kuru izmeklētāji ir specializējušies noteiktu noziedzīgu nodarījumu veidu izmeklēšanā. Izmeklētāji turpina apgūt un pilnveidot savas profesionālās prasmes, kas nepieciešamas kvalitatīvai kriminālprocesu izmeklēšanai.

KONSTATĒTĀ PROBLEMĀTIKA

Iekšējās drošības birojs izmeklēja noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti, gan pildot dienesta pienākumus, gan ārpus dienesta.

Dienesta laikā izdarīto noziedzīgo nodarījumu analīze ļauj identificēt šādus amatpersonu biežāk izdarītos likumpārkāpumus:

- dienesta pilnvaru pārsniegšana, kas saistīta ar vardarbību;
- dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un dienesta pilnvaru pārsniegšana, kas izdarīta mantkārtīgā nolūkā;
- kukuļošana, biežāk kukuļņemšana;
- dienesta viltojumi ar mērķi gūt materiālu labumu;
- neizpaužamu ziņu izpaušana.

Personāla atlase, vienaldzīga attieksme, motivācijas trūkums un mantkārtīgi motīvi ir noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas pamatā. Minētās problēmas norāda uz nepilnībām un vājajiem punktiem iestāžu iekšējās kontroles sistēmās, nepietiekami apzinot riskus un to mazinošos pasākumus.

Amatpersonu izdarītie noziedzīgie nodarījumi atklāj pretlikumīgi pieņemta lēmuma, prettiesiskas rīcības un korupcijas riskus, kas nereti ir saistīti ar personāla risku. Pavirša padoto amatpersonu rīcības un pieņemto lēmumu kontrole, tehnisko risinājumu nepilnvērtīga izmantošana, zināšanu un izpratnes trūkums rada labvēlīgus apstākļus mantkārtīgā nolūka realizācijai, kaitējuma un finansiālu zaudējumu radīšanai valsts un pašvaldību iestādēm.

Neapzināti un nepienācīgi novērtēti amatpersonu personāla riski un riska pārvaldības pieejas trūkums noved pie dienesta laikā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību.

Izmeklēšanas gaitā atklājas sociāli psiholoģiskie un intelektuālie riski, bet nevar noliegt profesionālos riskus, kas ietver sevī kompetenci, kvalifikāciju un darba pieredzi, un personiskos riskus, kas saistās ar nolaidību, pēkšņu finansiālā stāvokļa pasliktināšanos vai uzlabošanos un alkātību.

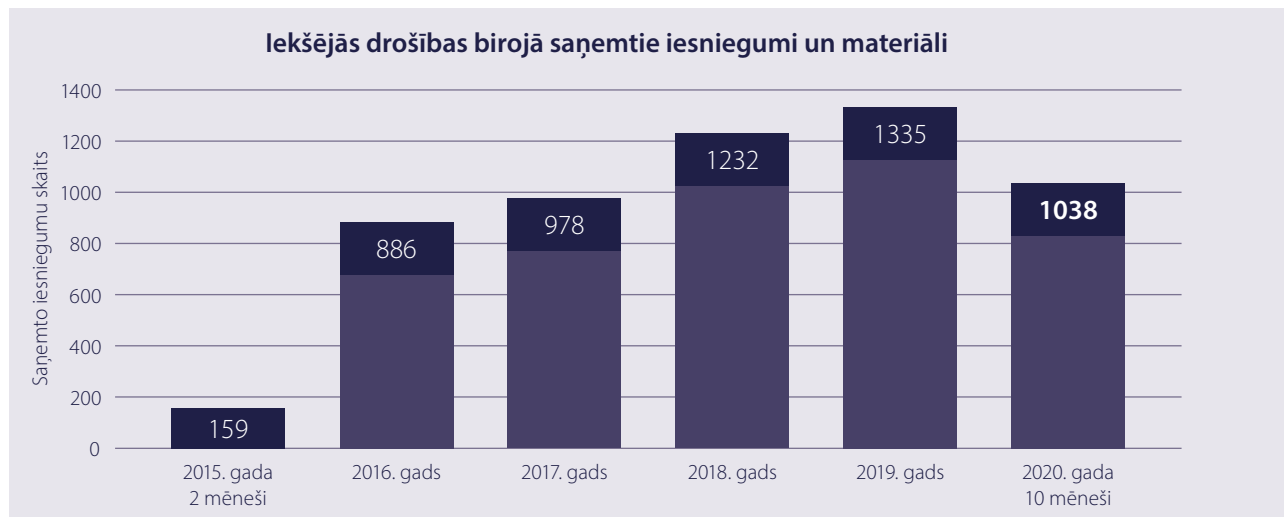
Amatpersonu ārpus dienesta laika izdarītie noziedzīgie nodarījumi un to izdarīšanas cēloņi norāda uz amatpersonas personiskajām īpašībām, personāla lojalitātes risku, noziedzīgas rīcības toleranci, zemu tiesisko apziņu un ārējiem, tai skaitā ekonomiskiem, apstākļiem. Šādi noziedzīgi nodarījumi nodara būtisku kaitējumu valsts pārvaldes reputācijai un mazina uzticēšanos tai.

Noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu apgrūtina iespējamo noziedzīgu nodarījumu izdarītāju specifiskās zināšanas un amatpersonu nevēlēšanās sadarboties ar procesa virzītāju pirmstiesas izmeklēšanā.

Iekšējās drošības biroja darbības laikā veikti preventīvie pasākumi, lai paaugstinātu risku izpratnes līmeni, uzlabotu sadarbību ar prokuratūru un Iekšējās drošības biroja likuma 4. pantā minētajām iestādēm, t.sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas apriti un veicinot noziedzīgu nodarījumu kvalitatīvāku un efektīvāku izmeklēšanu, īpaši ekonomisko un koruptīvo noziegumu izmeklēšanu, izglītotu sabiedrību, izmantotu digitalizācijas sniegtās iespējas un mazinātu latentu noziedzību.

IESNIEGUMU IZSKATĪŠANA

Piecu gadu laikā Iekšējās drošības birojā izskatīti vairāk nekā 5600 iesniegumi, no kuriem lielākā daļa ir fizisku un juridisku personu iesniegumi, bet mazākā – citu pirmstiesas izmeklēšanas vai valsts pārvaldes iestāžu nosūtītā informācija par amatpersonu iespējami pretlikumīgu rīcību.

Piecu gadu laikā novērotās iesniegumu tendences:

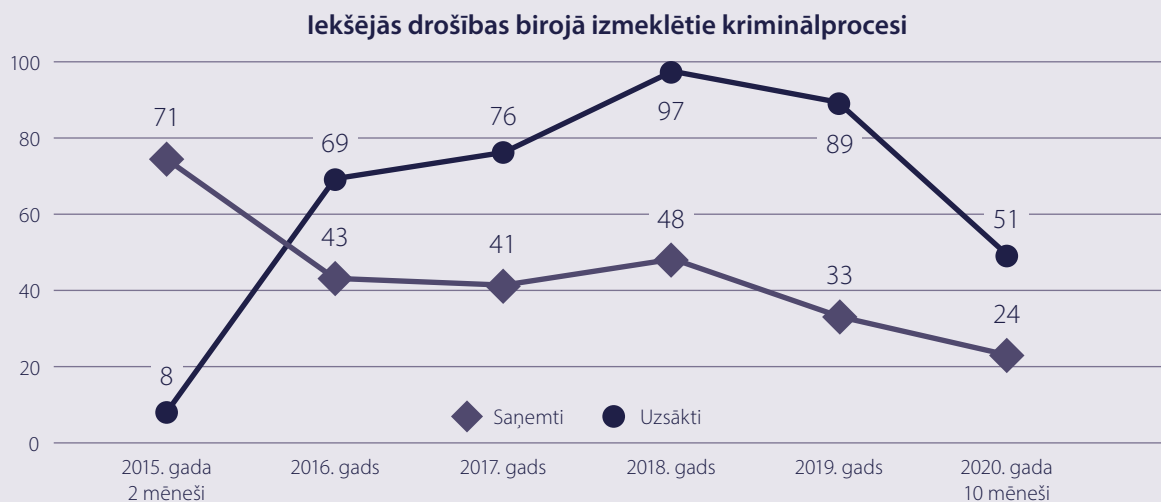
- aizvien biežāk personas ziņo par amatpersonu dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai dienesta pilnvaru pārsniegšanu, kas nav saistīta ar vardarbību: pirmajos darbības gados šādi bija 10–13 % iesniegumu, tad pēdējos darbības gados tie ir 23 %;
- pieaug sūdzību skaits par iespējamiem koruptīvas rīcības gadījumiem: pirmajos darbības gados no visiem iesniegumiem tie bija 5 %, tad pēdējos gados šādas sūdzības veido 11 % no visiem iesniegumiem;
- vairāk iesniegumu tiek saņemts par iespējamu amatpersonu bezdarbību: pirmajos darbības gados tie bija 5 % no visiem iesniegumiem, bet pēdējos gados tie jau ir 12 % no visiem iesniegumiem;

Skaitliski lielāko iesniegumu daļu veido sūdzības par Valsts policijas, Ieslodzījumu vietu pārvaldes un pašvaldības policijas amatpersonu rīcību, pārsniedzot dienesta pilnvaras, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, pieņemot kukuli, izdarot zādzību, piesavināšanos, nodarot miesas bojājumus, vadot transportlīdzekli alkohola vai citu apreibinošu vielu ietekmē, viltojot pierādījumus un veicot darbības, kas saistītas ar nelikumīgu akcīzes preču apriti.

- no kopējā iesniegumu skaita samazinās procentuālais iesniegumu skaits par iespējamu amatpersonu noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar vardarbību: pirmajos darbības gados tie bija 42 %, tad pēdējos gados tie jau ir 34 %;
- pēdējos gados par pusi palielinājies arī neizpaužamu ziņu izpaušanas gadījumu skaits;
- samazinās saņemto iesniegumu skaits, kuru izskatīšana neietilpst leikšējās drošības biroja kompetencē;
- iesniegumi par kriminālprocesuāliem pārkāpumiem un pārkāpumiem administratīvā procesa ietvaros liecina par nemainīgu noteiktu iestāžu darbības problemātiku;
- sabiedrība aizvien biežāk izmanto iespējas informēt par noziedzīgiem nodarījumiem anonīmi.

IZMEKLĒTIE KRIMINĀLPROCESI, TENDENCES

Piecu gadu laikā leikšējās drošības birojs ir izmeklējis 650 kriminālprocesus, no kuriem 60 % uzsākušas leikšējās drošības biroja amatpersonas, bet 40 % saņemti pēc piekritības pirmstiesas izmeklēšanas veikšanai no citām izmeklēšanas iestādēm.

Analizējot leikšējās drošības birojā uzsāktos kriminālprocesus, konstatējams, ka 47 % no tiem uzsākti, lai izmeklētu saņemtajos iesniegumos norādītās ziņas par iespējamiem amatpersonu izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet lielākā daļa jeb 53 % uzsākti operatīvās darbības pasākumu rezultātā.

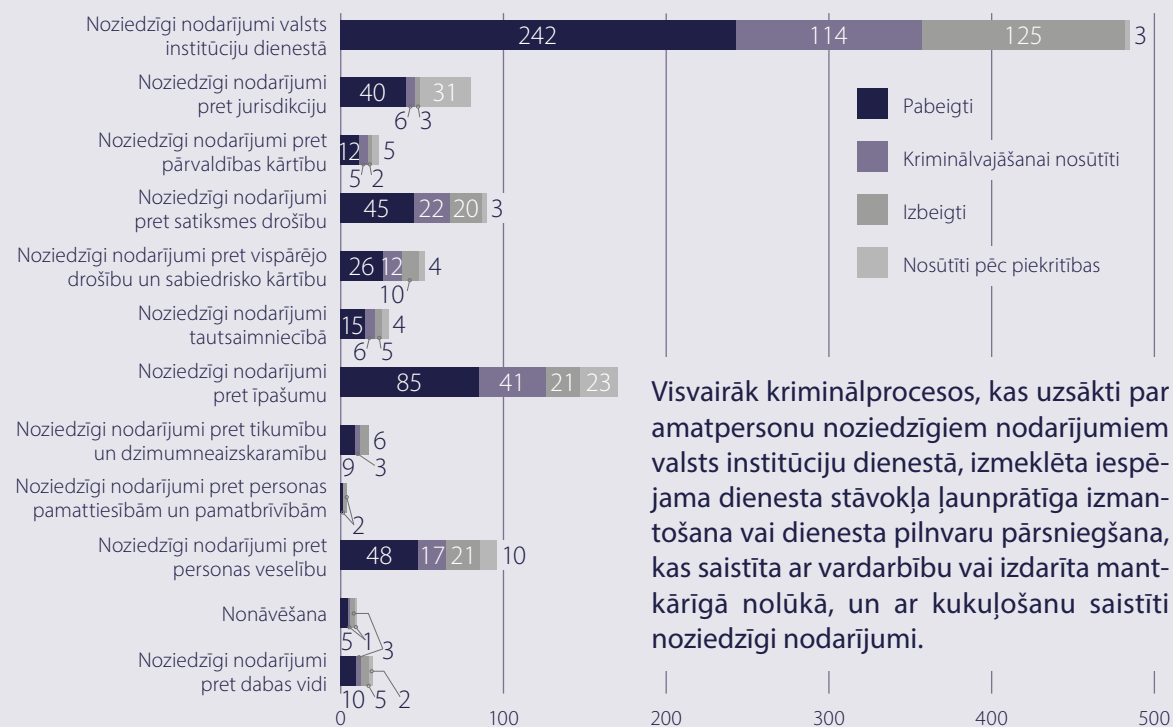
Iekšējās drošības birojs salīdzinoši biežāk uzsāk kriminālprocesus par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā, savukārt pēc piekritības saņemtie kriminālprocesi ir par amatpersonu noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti ārpus dienesta pienākumu pildīšanas.

Piecu gadu laikā pirmstiesas izmeklēšanas darbs ir kļuvis aizvien sarežģītāks un apjomīgāks – viena kriminālprocesa ietvaros tiek izmeklēti pat desmit dažādi noziedzīgi nodarījumi, kuru izdarīšanā, iespējams, iesaistītas gan amatpersonas, gan privātpersonas, gan juridiskas personas. Iekšējās drošības biroja izmeklēšanā atrodas kriminālprocess, kurā ir 15 personas, kam ir tiesības uz aizstāvību.

Ņemot vērā kriminālprocesos iesaistīto amatpersonu ieņemamos amatus, Iekšējās drošības birojs pieļauj, ka politiskais spiediens nākotnē pieaugs.

Iekšējās drošības biroja izmeklēto kriminālprocesa analīze parāda, ka visizplatītākie noziedzīgie nodarījumi, par kuriem uzsākts kriminālprocess pret Iekšējās drošības biroja likuma 4. pantā minētajām amatpersonām, ir noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā, noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu, noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību, noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību, noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju un noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā.

Kriminālprocesu, kuros pieņemts lēmums par virzību, iedalījums pēc noziedzīga nodarījuma piederības objekta

Visvairāk kriminālprocesos, kas uzsākti par amatpersonu noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā, izmeklēta iespējama dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana vai dienesta pilnvaru pārsniegšana, kas saistīta ar vardarbību vai izdarīta mantkārīgā nolūkā, un ar kukuļošanu saistīti noziedzīgi nodarījumi.

IZMEKLĒŠANAS EFEKTIVITĀTE

Iekšējās drošības biroja izmeklēšanas kvalitāte ir būtisks darbības efektivitātes rādītājs, jo tas ir pamats apsūdzībai un gala nolēmumam, kas prasa ne tikai darbu konkrētā lietā, bet arī rūpīgu uzraudzību.

No visiem kriminālprocesiem, kuros Iekšējās drošības birojs ir veicis pirmstiesas izmeklēšanu, 90 % ir pieņemts lēmums par kriminālprocesa virzību.

Kriminālprocesu virzība parāda, ka 41 % kriminālprocesu ir nosūtīti prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai, 35 % – izbeigti, 1 % – apturēti, jo ir veiktas visas procesuālās darbības, kas iespējamas bez aizdomās turētā vai apsūdzētā, 4 % – apvienoti un 13 % – nodoti pēc piekritības.

Izmeklēšanas efektivitāti apliecina papildizmeklēšanai saņemto kriminālprocesu skaits, kas ir tikai 1,5 % no kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtīto un izbeigto kriminālprocesu kopskaita.

Iekšējās drošības birojā vidējais pirmstiesas izmeklēšanas veikšanas ilgums ir mazāks par 250 kalendārajām dienām, kas norāda uz efektīvu pirmstiesas izmeklēšanas darba organizāciju.

Savukārt materiālu analīze par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu norāda uz tendenci samazināties to materiālu skaitam, kuri saņemti no Ģenerālprokuratūras papildus pārbaudei. Iekšējās drošības birojā papildus pārbaudei saņemti 8 % no pārbaudei nosūtītajiem materiāliem.

Joprojām kriminālvajāšanā ir 9 kriminālprocesi.

Kvalitatīva pirmstiesas izmeklēšana ir viens no Iekšējās drošības biroja stratēģiskajiem mērķiem arī turpmākam plānošanas periodam, kas iestrādāta Iekšējās drošības biroja stratēģijā 2020.–2022. gadam.

SPRIEDUMU ANALĪZE, NOTIESĀTĀS AMATPERSONAS

Piecu gadu laikā Iekšējās drošības biroja Pirmstiesas izmeklēšanas nodaļa kriminālvajāšanas uzsākšanai ir nosūtījusi 228 kriminālprocesus, un ceturtajā daļā lietu tiesa ir pieņēmusi notiesājošu spriedumu un amatpersonas ir atzītas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet 7 amatpersonas attaisnotas. Savukārt 17 lietās prokurors pabeidzis kriminālprocesu, sastādot prokurora priekšrakstu par sodu. Iztiesāšanas stadijā esošo kriminālprocesu analīze parāda, ka kasācijas instancē ir 3 kriminālprocesi, apelācijas instancē – 14 kriminālprocesi, no kuriem 10 kriminālprocesos nozīmēta tiesas sēde tuvākajā laikā, un pirmās instances tiesā atrodas 47 kriminālprocesi, no kuriem 45 kriminālprocesos nozīmēta tiesas sēde, vienā noteikta ekspertīze un viens kriminālprocess pievienots citai lietai. Savukārt 7 kriminālprocesos vēl nav stājies likumīgā spēkā pirmās instances tiesas spriedums.

No notiesājošo spriedumu analīzes redzams, ka 32 ir pirmās instances tiesas spriedumi, 5 apelācijas instances tiesas spriedumi, kur 4 nolēmumos pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts un vienā – pirmās instances tiesas spriedums daļā atcelts, taisot šajā daļā jaunu spriedumu, un 9 kasācijas instances tiesas spriedumi, kur 7 lēmumos pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts un 2 nolēmumos ir atcelts pirmās instances tiesas spriedums daļā, taisot šajā daļā jaunu spriedumu. Savukārt 6 nolēmumos ir pieņemts lēmums par atbrīvošanu no kriminālatbildības un kriminālprocesa

izbeigšanu, bet vienā gadījumā apelācijas instance ir atcēlusi pirmās instances tiesas spriedumu un kriminālprocesu izbeigusi.

IZMEKLĒTO LIETU VIRZĪBA					
	2016	2017	2018	2019	2020 10 mēneši
kriminālvajāšanai nosūtīto krimināllietu skaits	24	40	65	62	37
amatpersonu, pret kurām krimināllietas nosūtītas kriminālvajāšanas uzsākšanai, skaits	35	48	77	76	67
notiesātas amatpersonas	1	5	13	25	12

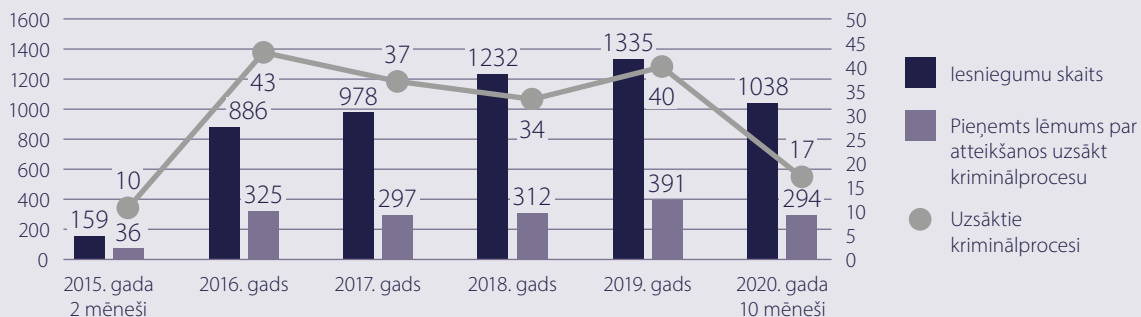
Izmeklēto lietu virzības statistikas datu analīze norāda uz to, ka kriminālvajāšanai nodoto procesu ietvaros pieaug noziedzīgos nodarījumos piedalījušos amatpersonu skaits – iepriekšējos gados viena kriminālprocesa ietvaros pie atbildības tika saukta aptuveni viena amatpersona, savukārt 2020. gadā vidēji viena kriminālprocesa ietvaros apsūdzība uzrādīta vidēji divām amatpersonām.

Lai sasniegtu soda mērķi, tiesa ir piemērojusi piespiedu darbu un naudas sodu un kā papildsodu – tiesību ierobežošanu, kas izpaudusies kā liegums ieņemt noteiktus amatus un transportlīdzekļa vadītāja tiesību atņemšana. Brīvības atņemšana nav piemērota. Iekšējās drošības biroja ieskatā krimināl-soda mērķi ir sasniegti, jo piemērotā tiesību ierobežošana ir sekmējusi personu tiesisko uzvedību un noziedzīgu nodarījumu novēršanu.

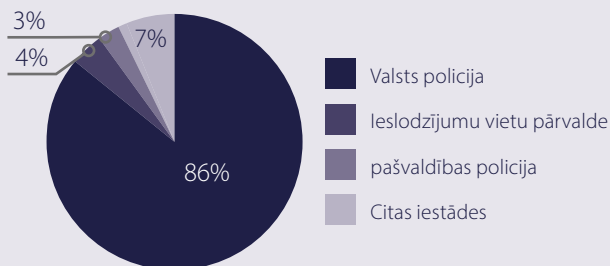
Neskatoties uz to, ka kriminālprocesos ir pieņemti lēmumi par aresta uzlikšanu mantai, lai nodrošinātu procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, tikai vienā gadījumā piemērota mantas konfiskācija kā papildsods amatpersonai, kura notiesāta nosacīti.

IZSKATĪTO IESNIEGUMU STATISTIKA

Izskatītie iesniegumi un to virzība

Iesniegumu, kuru izskatīšana ietilpst lektējās drošības biroja kompetencē, iedalījums pa iestādēm, par kuras amatpersonas iespējamo pretlikumīgo rīcību saņemta sūdzība

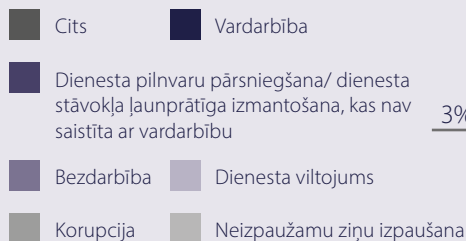
Informatīvais uzticības tālrunis
67 209 055

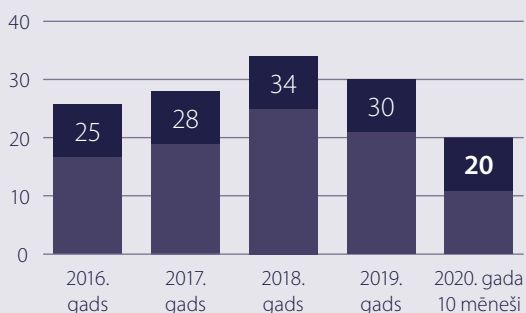
Saņemto zvanu skaits **1045**

Lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu iedalījums pēc pārkāpuma veida

Lielākā daļa lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu pieņemti, jo izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva vai arī netiek konstatēts, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums.

Veiktie preventīvie pasākumi

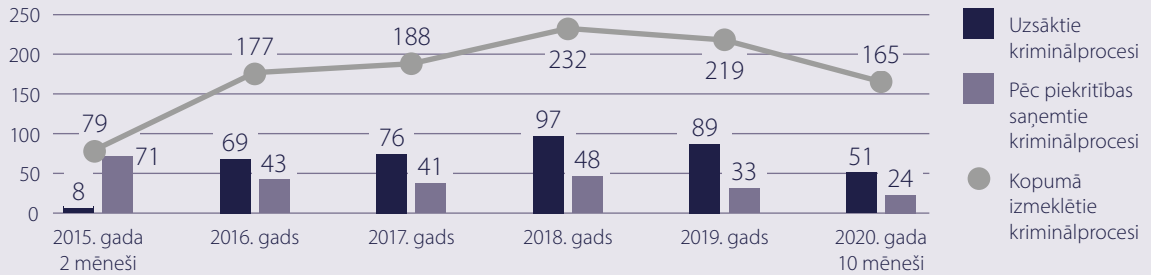

5 gadu laikā veikti kopumā 137 preventīvi pasākumi šādās jomās:

- ☉ sabiedrības informēšana un izglītošana;
- ☉ Policijas koledžas kadetu un Rīgas Stradiņa universitātes studentu apmācības;
- ☉ izpratnes veidošana par iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošanu;
- ☉ informatīvi materiāli, pētījumi, lekcijas, konferences par lektējās drošības biroja kompetenci un izmeklēšanā konstatēto problemātiku.

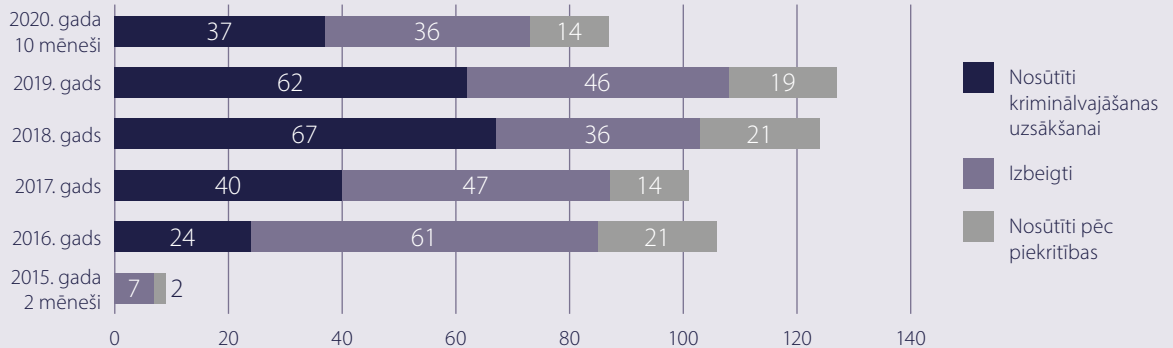
PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANAS STATISTIKA

Iekšējās drošības birojā izmeklētie kriminālprocesi

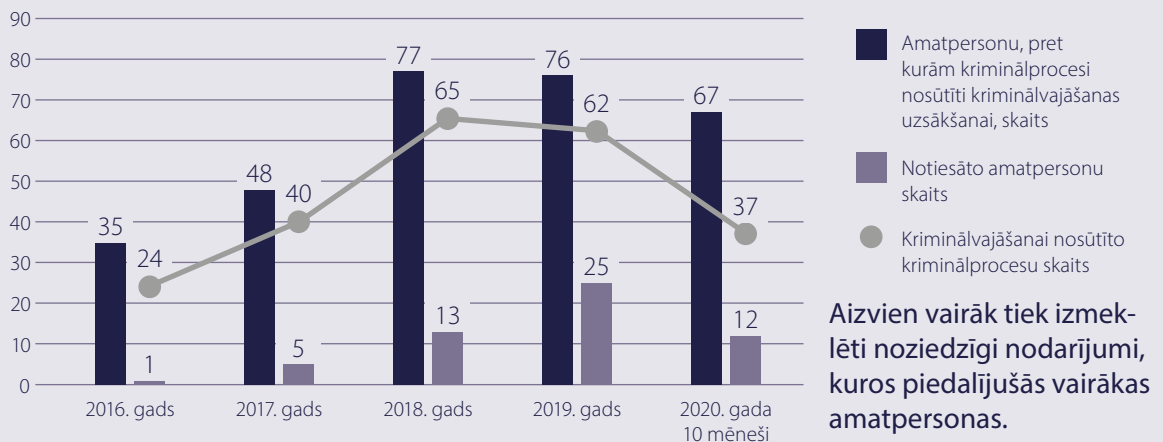
Izmeklētie kriminālprocesi kļūst aizvien sarežģītāki – gandrīz 60 % kriminālprocešu uzsākti par smagu un sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. 55 % uzsākti par amatpersonu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā.

Iekšējās drošības birojā pieņemtie lēmumi par kriminālprocesa virzību

90 % no izmeklētajiem kriminālprocešiem Iekšējās drošības birojs ir pieņēmis lēmumu par kriminālprocesa virzību.

Iekšējās drošības birojā izmeklēto lietu tālākā virzībā

Aizvien vairāk tiek izmeklēti noziedzīgi nodarījumi, kuros piedalījās vairākas amatpersonas.

DARBĪBAS STRATĒGIJA 2020.–2022. GADAM

Iekšējās drošības birojs noteicis trīs stratēģiskās prioritātes turpmākam vidējā termiņa plānošanas ciklam.

- **Motivēts un zinošs personāls.** Piecu gadu laikā Iekšējās drošības birojs ir veicis pasākumus personālsastāva nokomplektēšanai – pamatfunkciju nodrošināšanas jomā ir aizpildīti 88 % amata vietu. Atzīstot, ka profesionāla komanda ir viens no veiksmīgas iestādes darbības nodrošināšanas pamatelementiem, aktīvi tiek strādāts pie personāla vadības politikas izstrādes.
- **Efektīvi iekšējie procesi.** Lai nodrošinātu Valsts pārvaldes reformu plānā 2020 definētās prioritātes – veicināt ekonomiju, efektivitāti un lietderību – kā arī apzinoties šo procesu būtiskumu, paredzēts veikt pasākumus iekšējo risku mazināšanai un novēršanai, izpildes termiņu monitorēšanai un analīzei, kā arī saņemto audita ieteikumu ieviešanai Iekšējās drošības biroja darbībā.
- **Rezultatīva noziedzīgo nodarījumu atklāšana, izmeklēšana un novēršana.** 2019. gadā ir izdevies sasniegt būtisku kriminālprocesu izmeklēšanas kvalitātes līmeni – papildizmeklēšanai saņemti tikai 1,6 % no kopējā kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtīto kriminālprocesu skaita. Arī turpmāk paredzēts analizēt izmeklēšanas rezultātos rādītājus, veikt pasākumus informācijas analīzes efektivizēšanai un izmeklēšanas termiņu un slodzes rādītāju uzlabošanai.

“Īpašu uzmanību pievērsīsim kriminālprocesu izmeklēšanas termiņa turpmākai saīsināšanai un arvien sarežģītāku kriminālprocesu efektīvai izmeklēšanai.”

V. Mūrnieks, Iekšējās drošības biroja priekšnieks

Kā galvenos darbības virzienus nākamajiem trīs gadiem Iekšējās drošības birojs izvirzījis atklāt, izmeklēt un novērst noziedzīgus nodarījumus,

- kas saistīti ar vardarbību un izdarīti dienesta pienākumu pildīšanas laikā;
- kas izdarīti, pildot dienesta pienākumus, un vērsti uz pretlikumīgu mantiska labuma gūšanu.

The background of the image features a repeating pattern of camera shutters, rendered in a light, semi-transparent blue color. The shutters are arranged in a grid-like fashion, creating a textured, geometric background. The overall color palette is a gradient of blues, from a darker shade at the top and bottom to a lighter, almost white shade in the center where the text is located.

**Neesi vienaldzīgs pret
amatpersonu pretlikumīgu rīcību.
Veidosim tiesisku valsti kopā!**

